

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > In memoriam. Uno Lõhmus

In memoriam. Uno Lõhmus

13. august 2024

13. augusti Postimehes ilmus järelhüüe Uno Lõhmusele (30.10.1952–07.08.2024). Kirjutises meenutavad ja mälestavad endist head kolleegi Riigikohus, Euroopa Inimõiguste Kohus, Euroopa Kohus, Tartu Ülikooli õigusteaduskond, Eesti Advokatuur, Eesti Teaduste Akadeemia Riigiõiguse Sihtkapital ning Eesti Akadeemiline Õigusteaduse Selts.

„Eesti juristkonda on tabanud suur kaotus. Lahkunud on Uno Lõhmus, kõrgetasemeline ja mitmekülgne õigusteadlane ja -praktik, kes töötanud mitmetes olulistest ametitest ja andnud oma hindamatu panuse Eesti õigusliku mõtte arengusse.

Ainsana meie juristidest on Uno Lõhmus töötanud nii Riigikohtu esimehena (1998–2004) kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtu (1994–1998), samuti Euroopa Kohtu (2004–2013) ja Rahvusvahelise Alalise Vahekohtu (2004–2009) kohtunikuna. Eelnevalt töötas ta pikalt advokaadina (1977–1998), lisaks õpetas Tartu Ülikoolis (1985–2017), viimati külalisprofessorina. Uno Lõhmus on vedanud Eesti Teaduste Akadeemia riigiõiguse sihtkapitali (2018–2022), osalenud meie õigusajakirjade *Juridica* ja *Juridica International* väljaandmise korraldamisel ning täitnud muid olulisi ülesandeid. Ta oli Eesti Akadeemilise Õigusteaduse Seltsi asutamise üks initsiaatoreid, mitmekordne juhatuse liige ja seltsi põhikirja üks autoreid. Samuti oli ta 2000. aastate alguses õigusriigile omase kohtuhaldusmudeli ja kohtute seaduse eest seisja.

Uno Lõhmusest jäi maha hulk kõrgetasemelisi õigustekste, lisaks tema kirjutatud kohtulahenditele ka artikleid ja kommentaare. Hindamatu panuse on ta andnud kriminaalõiguse ja -menetluse, aga iseäranis riigiõiguse asjatundjana. Tema artiklite kogumik «Õigusriik ja inimeste õigused» ilmus 2018. aastal «Eesti mõtteloo» sarjas. Tema viimaseks suureks tööks jäi põhiseaduse kommentaaride ja riigiõiguse aastaraamatute väljaandmine. Unot on tunnustatud muuhulgas Valgetähe II klassi teenetemärgiga 2005. aastal, Eesti Advokatuuri teenetemedaliga 2009. aastal ja Eesti Teaduste Akadeemia medaliga 2023. aastal.

Unot iseloomustavad temaga koos töötanud või temaga kokku puutunud inimesed vaid kõige paremate sõnadega:

Mitmekülgsus. Uno suutis süvendatult tegeleda mitmete õigusvaldkondadega, karistusõigusest ja kriminaalmenetlusest riigiõiguse ja rahvusvahelise õiguseni. Temast kujunes üks meie juhtivaid riigiõiguse ja põhiõiguste eksperte, kes seadis õigusküsimuste analüüsimisel alati esiplaanile just isikute põhiõigused. Nii kohtuniku kui ka advokaadina pidi ta tegelema muudegi õigusvaldkondadega, kuid ka seal ei teinud ta endale kunagi hinnaalandust, soovides alati jõuda lahendatava probleemi tuumani.

Tugev ühiskondlik närv. Uno oli üks väheseid Eesti juriste, kes oli valmis ühiskonnas tõusetunud oluliste ja keeruliste õigusküsimuste puhul ka teinekord kuumenenud õhkkonnas avalikult kainestavalt sõna võtma ja eelkõige kirjutama. Ja kirjutama just erapooletult, analüütiliselt, loogiliselt ja põhjalikult. Unoga võis nõustuda või mitte, kuid ta ütles oma seisukoha alati selgelt välja. Seejuures jätkas Uno erinevalt enamusest pensioneerunud kolleegidest aktiivset seisukohavõtmist ja ühiskondlikus elus osalemist ka pärast pensionile

minekut.

Professionaalsus ja põhjalikkus. Kui Uno midagi tegi, tegi ta seda ikka südamega ja põhjalikult; puudutagu see tööd advokaadi või kohtunikuna, aga ka teadustööd ja avaldatud artikleid. Uno töötas alati allikmaterjalidega, võrdles, uuris, analüüsis, ei võtnud kergekäeliselt seisukohta ega teinud järeldusi ülejala. Uno jaoks oli oluline, et juriidiline mõttelõng jookseks sujuvalt, loogiliselt ja katkestusteta. Just Uno juhtimisel kujunes Riigikohtus välja senine põhiõiguste ja põhiseaduslikkuse järelevalve asjade lahendamise mudel. Samuti viis Uno Riigikohtus kvaliteedi tagamiseks muuhulgas sisse lahendite ühtse formaadi, kohtulahendite ühislugemise ja lahendite keelekontrolli. Uno töötas ise põhjalikult ja ootas sama ka teistelt.

Kohusetunne ja töökus. Uno oli lausa erakordselt kohusetundlik. Ta ei soovinud kunagi anda kergekäelisi lubadusi millegi tegemise kohta, kuid kui ta midagi lubas, siis ta selle ka ära tegi. Uno töökus oli lausa fenomenaalne. Erakordselt lühikese aja jooksul suutis ta tihti ette valmistada väga põhjalikke ja sisukaid tekste. Töökus ei jätnud Unot maha ka pensionipõlves. Sisuliselt tegutses ta täiel rinnal viimase minutini, kuniks jaksu veel oli. Olles ise töökas ja kohusetundlik, eeldas Uno seda ka neilt, kes temaga koostööd tegid ja silmanähtavalt mõjus talle halvasti, kui inimesed antud lubadusi ei täitnud.

Otsekoheus ja ausus. Uno väljendatud seisukohad ja mõtted olid ikka välja öeldud nii, nagu ta päriselt mõtles. Uno ei keerutanud ega vassinud, ta oli otsekohene ja aus sisuinimene, kes hindas kõrgelt kõiki, kes oma valdkonda päriselt tundsid. Ta ei teinud inimestel vahet nende ametikohtade ja tiitlite, vaid esmajoones just tegelike teadmiste ja oskuste järgi. Seda väljendas ta ka ausalt ja otsekohevalt.

Inimlikkus ja tagasihoidlikkus. Kõigi oma kõrgete ametikohtade ja tiitlite ning lugematute akadeemiliste kirjatööde taustal jäi Uno tähelepanuväärselt tagasihoidlikuks ja inimlikuks. Ta ei olnud kõrk ega üleolev temast n-ö madalamal olevate kolleegidega ega kiidelnud kunagi oma ametite või tiitlitega. Vastupidi, tõsise Eesti mehena tundis ta pigem ebamugavust avaliku kiituse ees ja eelistas varjus püsida. Uno ise pidas enda tugevuseks kirjutamist, mitte niivõrd avalikku suulist esinemist.

Uno oli õigusteadlane selle sõna kõige paremas tähenduses. Tema seatud kõrged latid olgu eeskujuks meile kõigile, kes maha oleme täna jäänud. Avaldame kaastunnet Uno lähedastele.

RIIGIKOHUS
EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS
EUROOPA KOHUS
TARTU ÜLIKOOLI ÕIGUSTEADUSKOND
EESTI ADVOKATUUR
EESTI TEADUSTE AKADEEMIA RIIGIÕIGUSE SIHTKAPITAL
EESTI AKADEEMILINE ÕIGUSTEADUSE SELTS

Uno Lõhmuse ärasaatmine toimub kolmapäeval, 14. augustil kell 14 Tartu Ülikooli aulast.“

Teate sisestas:
Marika Koppel
Riigikohtu kommunikatsioonispetsialist
marika [dot] koppel@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/memori-am-uno-lohmus>